

COVID-19 SALGINININ BİRİNCİ YILINDA DİSK'İN DEĞERLENDİRMELERİ VE YOL HARİTASI

- Kısa çalışma ödeneği kapsamı genişletilerek sürdürülmeli!
- İşten çıkarma yasağı ücretsiz izin uygulaması ve istisnaları kaldırılarak devam etmeli!
- İşten çıkarma yasağı sırasında işçilere nakdi ücret desteği değil kısa çalışma ödeneği verilmeli!
- Salgında iş ve gelir kaybına uğrayan çalışanlara ve hanelere asgari gelir desteği sağlanmalı!
- Asgari ücretin brütü net ödenmeli!
- İşe gitmek zorunda olan tüm çalışanlar öncelikle ve hızla aşılanmalıdır!

BİRİNCİ YILINDA SALGIN

Covid-19 salgını Türkiye’de 11 Mart 2020’de başladı. Salgının üzerinden tam bir yıl geçti. Salgın bir yıl içinde halkın sağlığı üzerinde büyük bir yıkım yarattı. 29 bin yurttaşımızı Covid-19 salgını nedeniyle kaybettik. Tüm dünyada ve ülkemizde neoliberal uygulamalarla kamusal sağlık ve sosyal güvenlik sistemlerinin zayıflatılmasının sonucu olarak Covid-19 salgını, büyük sosyal güvenlik ve halk sağlığı sorunlarına yol açıyor. Aşıya erişim konusunda dünya çapında büyük bir eşitsizlik yaşanıyor. Ülkemizde aşılama programı büyük aksamalarla yüz yüze. Aşılamada açıklanan hedeflerin henüz çok uzağındayız.

Salgın sadece halkın sağlığını değil sosyal ve ekonomik yaşamını da derinden etkiledi. Salgın nedeniyle yaşanan büyük iş kayıpları beraberinde büyük gelir kayıplarını getirdi ve başta işçiler ve küçük esnaf olmak üzere toplumun dar ve düşük gelirli kesimleri büyük ekonomik sıkıntılarla yüz yüze kaldı. Özellikle kayıtsız çalışanlar ve yoksul haneler salgın nedeniyle büyük ekonomik zorluklar yaşadı.

Covid-19 salgını toplumsal ve iktisadi açıdan en çok işçi sınıfını ve dar gelirliileri etkiliyor. Salgın gelir eşitsizliğini, toplumsal adaletsizliği ve yoksulluğu daha da derinleştiriyor. Salgın nedeniyle devasa bir iş ve gelir kaybı yaşanıyor. Covid-19 döneminde (Mart-Kasım 2020) aylık ortalama iş kaybı 4,4 milyona yaklaştı. İstihdam, Kasım 2019-Kasım 2020 arasında 1 milyon 103 bin azalarak 28 milyon 169 binden 27 milyon 66 bine geriledi. Kasım 2019’da 27 milyon 455 bin olan istihdam içinde olup işbaşında olanların sayısı 2 milyon 217 bin kişi azalarak 25 milyon 238 bine geriledi.

İş ve gelir kaybı yaşayan 3,7 milyon işçi kısa çalışma ödeneğinden yararlanırken, nakdi ücret desteğinden yararlanan işçi sayısı 2,5 milyona yaklaştı. Böylece yaklaşık 14 milyon civarındaki kayıtlı işçinin 6,2 milyonu (yüzde 44) Covid-19 döneminde iş ve gelir kaybına uğramış oldu.

Covid-19 döneminde kayıtsız çalışanlar çok daha büyük bir iş kaybı yaşadı. Kayıtlı çalışanlar büyük ölçüde işten çıkarma yasası ile korunurken kayıtsız çalışanlar bu durumdan yararlanamadı. Ocak-Kasım 2020 döneminde ücretli ve kendi hesabına kayıt dışı çalışanların sayısında çok büyük azalma oldu. Bunlar herhangi bir sosyal koruma ve destekten yararlanamadı.

DİSK SALGININ BİR YILINDA NELER YAPTI?

DİSK, Covid-19 salgını ortaya çıkar çıkmaz alınması gereken önlemler ve izlenmesi gereken politikalar konusundaki görüşlerini hükümete iletti ve kamuoyuna açıkladı. DİSK salgının ilerleyen dönemlerinde önerilerini daha da ayrıntı hale getirdi ve bir yol haritası olarak açıkladı. DİSK diğer emek ve meslek örgütleri ile birlikte ortak politikalar oluşturdu ve kamuoyuna sundu. Salgının birinci yılında DİSK’in yaptıklarının bir özeti ni tekrar hatırlatmak istiyoruz:

- **Şeffaf ve katılımcı bir salgın mücadele politikası:** DİSK, salgın ile mücadelenin şeffaf ve katılımcı bir biçimde yürütülmesini talep etti. Salgının sağlık boyutunun sağlık meslek örgütleri ile, ekonomik ve sosyal boyutunun ise sendikalar ile birlikte ele alınmasını önerdi. Ancak ne yazık ki AKP Hükümeti katılımcı bir politikadan ısrarla uzak durdu. Salgına ilişkin ekonomik ve sosyal politikalar sendikalar ile müzakere

edilmedi. Hükümet salgın yönetiminde de otoriter bir yaklaşımı tercih etti.

- **İşten çıkarmaların yasaklanması:** DİSK, salgın ilan edilir edilmez işten çıkarmaların yasaklanmasını talep etti. Bu talebimiz oldukça geç ve yanlış biçimde uygulandı. 17 Nisan 2020'de işten çıkarmalar kısmen yasaklandı ancak bu yasak, ücretsiz izin uygulaması ile boşa düşürüldü.
- **Tam kapanma:** Zorunlu ve acil olmayan tüm işlerin durdurulmasını, işçilere ücretli izin verilmesini ve sağlık meslek örgütlerinin önerdiği süre kadar tam kapanmayı savunduk. Ancak "evde kal" çağrısı tam bir sınıf ayrımcılığı ile uygulandı. İnsanlara "evde kal" çağrısı yapılırken işçiler çalışmaya zorlandı. Bu durum salgının etkisini artırdı.
- **Ücretli korona izni:** Okulların ve kreşlerin kapalı olduğu sürece çalışan ebeveynlerden birine kamuda idari izin, özel sektörde ise ücretli koronavirus izni verilmesini talep ettik.
- **Kısa çalışma ödeneği:** Salgın döneminde işçilerin gelir kaybına karşı özel sektördeki sigortalı işçiler için kısa çalışma ödeneğinin uygulanmasını ve salgın koşullarında ön şartsız bütün işçilerin bundan yararlanmasını savunduk. İşsizlik Sigortası Fonu kaynaklarının bunun için yeterli olduğunu verilerle ortaya koyduk. Ancak hükümet, bu konuda ayrımcı bir yol izledi ve milyonlarca işçiye zorunlu ücretsiz izin

uygulamasını başlattı ve "nakdi ücret desteği" adı altında ayda 1.168 TL ödeneği reva gördü.

- **Asgari gelir desteği:** Kayıtsız çalışan işçiler için düzenli **asgari gelir desteği ve aile sigortası** uygulamasını gündeme getirdik. Salgından etkilenen ve yeterli sosyal güvenlik korumasına sahip olamayan yurttaşların geçiminin Umumi Hıfzısıhha Kanunu gereği hükümetçe sağlanmasını savunduk.
- **Asgari ücretin vergi ve kesintiden muaf olması:** Asgari ücretin salgın da dikkate alınarak insanca bir geçim düzeyine yükseltilmesini savunduk. Asgari geçim indirimi (AGİ) dahil 2.825 TL olarak saptanan asgari ücretin beklentileri karşılamaması üzerine asgari ücret üzerindeki vergi ve kesinti yükünün kaldırılarak asgari ücretin brütünün net olarak ödenmesini talep ettik.
- **Emekli aylıklarının asgari ücret düzeyine çekilmesi:** Emekli aylıklarının en düşük asgari ücret seviyesine yükseltilmesini talep ettik. Ancak hükümet en düşük emekli aylık sınırını, asgari ücretin çok altında bir seviyeye, 1.500 TL'ye yükseltti.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi: Salgın günlerinde kadına yönelik ev içi şiddetin artması karşısında kadınların güvende olmasını talep ettik, 6284 sayılı Kanun'un etkin biçimde uygulanması ile ILO'nun 190 sayılı Sözleşmesi'nin onaylanmasını savunduk.

- **Faturaların ertelenmesi ve KDV'lerin sıfırlanması:** Hanelerde tüketilen su, elektrik, doğalgaz ve iletişim faturalarının faizsiz olarak ertelenmesini ve bu hizmetlerde KDV'nin sıfırlanmasını savunduk.
- **Kredi borçlarının ertelenmesi:** Emekçilerin kredi kartı borç ve temel ihtiyaç kredi ödemelerinin ertelenmesini savunduk.
- **Servet vergisi:** Kaynak yaratmak için bir yandan etkin bir servet vergisini, öte yandan Merkez Bankası kaynaklarının kullanılmasını gündeme getirdik.
- **Bilimsel araştırmalar:** DiSK salgının işçiler üzerindeki etkilerini ortaya koymak amacıyla aralarında saha araştırmalarının da olduğu çeşitli çalışmalar yaparak salgının emekçiler üzerindeki olumsuz etkilerini ortaya koydu.
- **Eğitim çalışmaları:** "Covid-19 Salgını, Çalışma Koşulları, Alınması Gereken Önlemler ve İşçi Sağlığı-İş Güvenliği Uygulamaları" ana temasıyla, üyelerin Covid-19 salgınından korunması amacıyla Covid-19 önlemleri alarak, 2,5 ayda 21 eğitim gerçekleştirdi. 475 temsilciye ilgili konu başlıklarında eğitim verdi.

SALGINLA MÜCADELEDE HÜKÜMET POLİTİKALARI YETERSİZ KALDI

Bu talepleri birçok emek ve meslek örgütü ile birlikte dile getirmemize rağmen maalesef AKP hükümeti gerekli adımları atmadı. Oysa dünyada Covid-19'un yarattığı sosyal ve ekonomik tahribata karşı neredey-

se tüm ülkelerde çeşitli sosyal ve ekonomik destekler uygulanıyor. Hükümet salgına karşı etkin sosyal politikalar üretmedi. Anayasa'nın sosyal devlet ilkesinin gereğini yerine getirmekten kaçındı.

Türkiye en düşük kaynak ayıran ülkelerden biri: Bunun sonucunda Türkiye dünyada Covid-19 nedeniyle yurttaşlarına en az gelir desteği sağlayan üç ülke arasında yer aldı. Türkiye G20 ülkeleri içinde gelir ve harcama desteği en düşük olan ülkedir. Türkiye'nin toplam gelir ve harcama desteği sağlık harcamaları dahil sadece 7,6 milyar dolar olmuştur. Türkiye'nin yaptığı harcama, 7,9 trilyon dolarlık küresel gelir desteği ve nakit harcamanın içinde sadece binde 1 oranındadır. Covid-19 döneminde hükümetlerce yapılan nakit harcama ve gelir desteklerinin GSYH içindeki payının en az olduğu üç ülke ise Meksika, Türkiye ve Arnavutluk oldu. Türkiye'nin Covid-19 döneminde nakit harcamalarının GSYH içindeki payı yüzde 1,1 düzeyindedir. Böylece Türkiye, salgın döneminde nakit harcama ve gelir desteğinin GSYH içindeki payının en az olduğu iki ülkeden biri oldu. Covid-19 döneminde (2020) Türkiye tarafından yapılan sağlık hariç nakit harcama destekleri 6 milyar dolar olarak tahmin ediliyor.

Hükümet yeni kaynaklar ayırmadı. İşsizlik Sigortası Fonu'nu kullandı: Bakanlık verilerine göre Türkiye'de Covid-19 kapsamında Nisan 2020 ile Şubat 2021 arasında yapılan toplam nakit desteği 49,5 milyar TL'dir. 6,4 milyon haneye "Sosyal Koruma Kalkanı" adı altında 1.000 TL nakdi destek yapılırken, 2 milyon aileye "Biz Bize Yeteriz" kampanyasından yine 1.000 TL destek sağlandı. Böylece Mart-Aralık 2020 döneminde 8,4 milyon haneye bir defaya mahsus olmak üzere 1.000 TL (toplam 8.4 Milyar TL) yardım yapıldı.

2,5 milyonu aşkın işçiye nakdi ücret desteği (ücretsiz izin ödeneği), 3,8 milyon işçiye kısa çalışma ödeneği ve 994 bin işsize ise işsizlik ödeneği olmak üzere toplamda 7,2 milyon işçiye Covid-19 salgını ile mücadele kapsamında İşsizlik Sigortası Fonu'ndan sağlanan toplam destek tutarı yaklaşık 41 milyar TL oldu.

Türkiye tarafından yapılan nakit destek ve harcamalar hem oransal hem de miktar olarak diğer ülkeler ile karşılaştırılamayacak kadar düşüktür. Öte yandan Türkiye'de yapılan toplam 49,5 milyar TL'lik nakit transferin 41 milyar TL'si İşsizlik Sigortası Fonu'ndan, yaklaşık 6,4 milyar TL'si Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu'ndan ve 2 milyar TL'si ise bağış kampanyasından sağlanmıştır. Böylece Türkiye tarafından yapılan nakit desteklerde bütçeden doğrudan ayrılan kaynak söz konusu değildir.

Covid-19 vakalarının görülmesiyle birlikte Mart 2020'de AKP hükümeti "Biz Bize Yeteriz Türkiye'm" adı altında vatandaşlardan ve şirketlerden alınacak bir bağış kampanyası başlattı. Önemli bir bölümü kamu banka ve kuruluşları ile özel şirketlerden olmak üzere sadece 2 milyar TL civarında sınırlı bir bağış toplanabildi. Covid-19 ile mücadele kapsamında Türkiye dışında bağış kampanyası başlatan diğer ülkeler Irak, Lübnan, Sri Lanka, Güney Afrika ve Senegal oldu.

Salgının en alttakileri kayıtsız işçiler ve küçük esnaf oldu. Nitekim istihdamdaki daralmaya bakıldığında işten çıkarma yasağı nedeniyle kayıtlı kesimde önemli bir azalma olmadığı, kayıt dışı istihdamda ise önemli bir azalma yaşandığı görülüyor. Kayıt dışı çalışan işçiler hem işlerinden olular hem de gelir desteği alamadılar.

DESTEKLER ARTIRILACAK YERDE KALDIRILIYOR

Salgın şiddetini ve belirsizliğini korurken salgın sırasındaki en önemli gelir desteklerinden bir olan **kısa çalışma ödeneği** 31 Mart 2021 tarihi itibarıyla kaldırılıyor. Oysa kısa çalışma ödeneğinin sona ermesi bir yana, eksiklerinin giderilerek devam ettirilmesi gerekiyor.

31 Mart'ta kaldırılacak kısa çalışma ödeneği salgın döneminde sigortalı işçilere yönelik en önemli gelir desteği oldu. İşsizlik Sigortası Fonu ödenekleri arasında yer alan kısa çalışma ödeneğinin ödeme koşulları salgın döneminde kısmen esnetildi. Son üç yılda 600 gün ve son 120 gün aralıksız çalışma koşulu 450 gün ve 60 gün olarak değiştirildi. Ancak yine de çok geniş bir işçi kitlesi 450 ve 60 gün koşullarını yerine getiremediği için kısa çalışma ödeneğinden yararlanamadı.

İşten çıkarma yasağı ve zorunlu ücretsiz izin uygulaması istihdamın kâğıt üzerinde önemli ölçüde korunmasına yol açtı. İşverenler işçileri işten çıkarmak yerine ücretsiz izne çıkardı. Ücretsiz izne çıkarılan işçilere ise "nakdi ücret desteği" adı altında günlük 36 TL İŞKUR ödeneği verildi. **2,5 milyon işçi salgın boyunca ayda 1.168 TL ile yaşamaya mahkûm edildi.** Kısa çalışma ödeneği koşullarını yerine getiremeyen işçiler nakdi ücret desteği ile yetinmek zorunda kaldı. Nakdi ücret desteği kapsamında ise İşsizlik Sigortası Fonu'ndan işçilere toplam 8,3 milyar TL ödeme yapıldı. Nakdi ücret desteği uzun bir aradan sonra Ocak 2021'de günlük 47 TL'ye yükseltildi.

İşten çıkarma yasağı ve ücretsiz izin uygulaması işçiler açısından ciddi sorunlara yol açtı. İşten çıkarma yasağının istisnaları

(Kod 29 gibi) işverenler tarafından kötüye kullanıldı ve işten çıkarma yasağını delmek için işverenlerin bir bölümü hile yoluna başvurdu. Bu nedenle işten çıkarma yasağının salgın döneminde tam koruma sağladığını söylemek mümkün değil. Öte yandan tek taraflı zorunlu ücretsiz izin uygulaması işçileri mağdur etti. İşsizlik ödeneği ve kısa çalışma ödeneği alamayan işçiler 2020 yılında ücretleri ne olursa olsun günde 39 TL ile yaşamak zorunda kaldı.

İşçilere zorunlu ücretsiz izin uygulaması işveren açısından sıfır maliyet, dahası kıdem tazminatı ödeme yükümlülüğünün ertelenmesi anlamına geldi. Kısa çalışma ödeneği ile nakdi ücret desteği arasındaki fark işçiler arasında **ayırımı uygulamalara** yol açtı. Aynı koşullarda ve hatta aynı işyerinde çalışan işçiler sırf kıdemleri yüzünden farklı işlemlere tabi tutuldu.

Salgın sürerken, hatta yeniden yükseliş eğilimine girerken salgın sırasında yapılan ödeneklerden vazgeçilmesi kabul edilemez. Kısa çalışma ödeneğinin kaldırılması işçilerde büyük gelir kayıplarına yol açacaktır.

SALGININ BİRİNCİ YILINDA DİSK'İN YOL HARİTASI

DİSK salgının birinci yılında, salgınla mücadelede yapılan yanlışları ve eksikleri dikkate alarak, bunların yarattığı sorunlara dikkat çekerek, salgınla mücadele için daha önce dile getirdiği önerileri genişleterek ve yenileyerek kamuoyuna sunuyor.

HALK SAĞLIĞINA İLİŞKİN ÖNLEMLER

- **Salgınla bilim ve aklın kılavuzluğunda mücadele edilmelidir:** Şirketlerin değil, halkın ve toplumun ihtiyaçları ile sağlığı esas alınmalıdır.

- Önlemler siyasal hesaplara dayalı olarak değil, sağlık meslek örgütlerinin ve bilim insanlarının önerileri doğrultusunda alınmalıdır.
- **Katılımcı bir mücadele yöntemi benimsenmelidir:** Popülist ve gösteriş temelli yaklaşımlara başvurulmamalıdır. Salgınla mücadele sağlık meslek örgütlerinin katılımıyla bilimsel otoritelerin önerileri doğrultusunda yürütülmelidir. Salgınla mücadelenin sosyo-ekonomik boyutu sendikalar ile müzakere edilmelidir.
- **Salgınla mücadelenin şeffaf yürütülmesi zorunludur:** Salgınla ilgili gerek epidemiyolojik gerekse sosyo-ekonomik veriler hızla kamuoyuna açıklanmalıdır.
- **Çalışanlar aşılmalıdır:** İşe gitmek zorunda olan çalışanlar öncelikle ve hızla aşılmalıdır.

İŞ VE GELİR GÜVENCESİ SAĞLANMALIDIR

- **İşten çıkarma yasağı devam etmeli:** İşten çıkarma yasağı salgın boyunca devam etmeli ve istisnaları kaldırılarak yeniden düzenlenmelidir. Kod 29 uygulamasının yarattığı hak ihlalleri dikkate alınarak işten çıkarma yasağının istisnaları salgın boyunca kaldırılmalıdır.
- **Ücretsiz izin uygulamasına son verilmelidir.** “Nakdi ücret desteği” uygulamasına son verilerek, salgın ve işten çıkarma yasağı döneminde işin durması durumunda özel sektörde çalışan işçilere kısa çalışma ödeneği uygulanmalıdır.

- **Kısa çalışma ödeneği uygulaması uzatılmalıdır:** Kısa çalışma ödeneği uzatılmalı ve ödenek için aranan çalışma süresi ön koşulu kaldırılmalıdır. Ödeneğin alt sınırı asgari ücret olmalıdır.
- **İşsizlik Sigortası Fonu'ndan işveren teşviklerine son verilmez:** Fon sadece işçilere tahsis edilmeli ve Fon'dan yapılan işveren destek ve teşvikleri durdurulmalıdır.
- **Asgari gelir desteği:** Kayıt dışı çalışanların ve yoksul yurttaşların geçimini sağlamak üzere düzenli bir asgari gelir desteği (sosyal sigorta desteği) sağlanmalıdır. Düzensiz ve kuralları değişen keyfi sosyal yardım mekanizması yerine ILO'nun sosyal güvenlikle ilgili 102 sayılı Sözleşmesi ve 202 sayılı Tavsiye Kararı'na uygun olarak bütün yurttaşlara asgari geçimi şartlarını sağlayacak bir asgari gelir desteği/sigortası (aile sigortası destekleri dahil) uygulamasına geçilmelidir.
- **Asgari ücretin brütü net ödenmelidir:** Asgari ücret pandemi koşulları da dikkate alınarak vergi ve kesintilerden muaf tutulmalıdır, asgari ücretin brütü net olarak ödenmelidir. İşçilere bütçeden SGK prim desteği verilmelidir.
- **Emekli aylıklarının alt sınırı asgari ücret düzeyine çekilmeli:** Emekli aylıkları ve gelirleri hızla yeniden düzenlenmeli ve emekli aylıkları ve gelirlerinin alt sınırı asgari ücret düzeyine yükseltilmelidir.

ÇALIŞMA YAŞAMINA İLİŞKİN ÖNERİLER

- **Çalışma süreleri kısaltılmalıdır:** Gerek Covid-19'dan korunma ve gerekse yeni işler yaratılması için çalışma saatlerini düşürmenin tam zamandır. Çalışma sürelerinin kısaltılması, işçilerin sağlıkları ve yeni işler yaratılması için şarttır. Haftalık çalışma süresi 37,5 saate düşürülmelidir.
- **Yeni çalışma biçimleri hak kayıpları yaratmamalıdır:** Salgın döneminde işçilerin ücretlerinde ve diğer haklarında bir kayıp olmaksızın (gelir kaybı olmaksızın ve iş yükü artmaksızın) dönüşümlü çalışma ve uygun olan işlerde evden/uzaktan çalışma biçimleri de gündeme alınmalı ve bu konu sendikalar ile müzakere edilerek uygulanmalıdır.
- **Uzaktan çalışmada işçi hakları korunmalıdır:** Salgın döneminde yaygınlaşan ve bir bölümünün kalıcı hale geleceği görülen uzaktan çalışma uygulamasına ilişkin işçileri koruyucu düzenlemeler yapılmalıdır. Uzaktan çalışmada ayrımcılığa ve hak kaybına yol açacak uygulamalar engellenmelidir. Çalışma saatleri dışında işçilerin erişilmeme hakkı güvence altına alınmalıdır. Yeni yayımlanan Uzaktan Çalışma Yönetmeliği sendikaların görüşlerini almadan hazırlanmış ve uzaktan çalışan işçilerin haklarını korumaktan uzak bir düzenlemedir.
- **Covid-19 döneminde en önemli konu 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası kapsamında çalışanların sağlık ve güvenliği olmalıdır:** Her bir sektörde, bu sektörlerin alt-sektörle-

rinde, her işyerinde ve her işyerinin bütün bölümleri için 6331 sayılı Yasa'ya bağlı olarak çıkarılan "Biyolojik Etkenlere Maruziyet Risklerinin Önlenmesi Hakkında Yönetmelik" çerçevesinde, risk değerlendirmesi, acil eylem planı, çalışanların eğitimi, iş hijyeni ile kişisel koruyucu donanımlar konularında hızla önlem alınmalı ve çalışanların sürece aktif olarak katılmaları sağlanmalıdır. İşçi servisleri fiziki mesafe kurallarına uygun olarak yeniden düzenlenmeli, servis başına işçi sayısı azaltılarak servis sayısı artırılmalıdır.

- Salgın süresince iş sağlığı ve güvenliği kurulları olan tüm işyerlerinde bu kurullar, olmayan işyerlerinde ise işveren ve çalışan temsilcilerinin oluşturacağı salgın kurulları her hafta düzenli olarak toplanmalı, kurul raporları işyerlerinde ilan edilmelidir.
- Salgını önleyici tedbirlerde ciddi aksaklıkların devam etmesi durumunda, gerekli önlemler alınıncaya kadar, 6331 sayılı Yasa'ya dayanarak başta çalışmaktan kaçınma olmak üzere, işin durdurulmasının da çalışanların yasal hakkı olduğunu ve salgın döneminde bu hakkın etkin bir şekilde kullanımını gerektiğini bir kez daha vurgulamak isteriz.
- **Covid-19 iş kazası ve meslek hastalığıdır:** Covid-19, çalışırken hastalığa yakalanan emekçiler için iş kazası ve özellikle de salgınla mücadelede doğrudan o işi yaptıklarından Covid-19'a yakalanan sağlık emekçileri ile laboratuvar ve benzeri yerlerde çalışanlar için meslek hastalığı, olarak kabul edilmelidir.

- Salgına maruz kalmanın SGK'nin 2020/12 genelgesiyle genel hastalık durumuna getirilmesi ve işverenlerin rücu davalarından kurtarılmaya çalışılması kabul edilemez bir uygulamadır.

KAMUCU VE TOPLUMCU EKONOMİ POLİTİKALARI

Covid-19 kamu gelirlerinde ciddi bir azalma ve kamu giderlerinde ciddi bir artış yaratacaktır. Bu nedenle iktisat ve maliye politikalarında köklü değişikliklere ihtiyaç vardır.

- Kamuya yeni kaynaklar sağlanırken mevcut kaynaklarının etkin kullanımına azami dikkat edilmelidir.
- Sosyal harcamalar için yeni kaynaklar yaratılmalı ve halkın üzerindeki ağır dolaylı vergi yükü azaltılmalıdır. **Tüm temel tüketim ve ihtiyaçlar üzerindeki dolaylı vergiler kaldırılmalıdır.**
- Özellikle **etkin bir servet vergisi ve adil bir vergi düzenlemesi yapılmalıdır.**
- Etkin ve verimli olmayan kamu yatırımları durdurulmalı, bunun yerine istihdam olanağı sağlayacak kamu yatırım ve hizmetlerine öncelik verilmelidir.
- **Kamu istihdamı artırılmalıdır.**

COVID-19 VE TOPLUMSAL CİNSİYET POLİTİKALARI

Covid-19 salgınından kadınların çok daha olumsuz etkilendiği görülüyor. Kadınlar işgücü piyasalarından daha fazla çekili-

yor, kadın işsizliği yükseliyor. Kadınların ev içi iş yükü daha fazla artıyor. Özellikle kayıt dışı çalışan kadınlar hızla işgücü piyasasının dışına çıkıyor. **Covid-19 salgını kadınların ev içi iş yükünü artırırken cinsiyetçi toplumsal işbölümünü derinleştiriyor ve kadına yönelik şiddeti de artırıyor.**

- Covid-19 döneminde ve sonrası dönemde toplumsal cinsiyet eşitsizliğine karşı mücadele daha da önemli hale gelmektedir. Gerek hukuksal ve gerekse uygulamada toplumsal cinsiyet eşitliği politikaları daha görünür hale gelmeli ve etkin şekilde uygulanması sağlanmalıdır.
- Kadınlar açısından çifte yükler getiren uzaktan çalışma uygulamasına ilişkin kadınları koruyacak ayrıntılı düzenlemeler yapılmalıdır. Uzaktan Çalışma Yönetmeliği bu korumayı sağlamaktan uzaktır.
- **Salgın günlerinde kadına yönelik artan şiddete karşı önlemler ivedi alınmalıdır.**
- İşyerlerinde şiddet ve tacizi önleyecek politikalar üretilmelidir. Kadına yönelik şiddet ve tacizi besleyen söylem ve uygulamalardan vazgeçilmeli, İstanbul Sözleşmesi ile 6284 sayılı Yasa etkin şekilde uygulanmalı ve **ILO'nun 190 sayılı Sözleşmesi onaylanmalıdır.**

COVID-19 SONRASI YENİ BİR TOPLUMSAL DÜZEN İHTİYACI

DİSK, Covid-19 ile mücadelede sırasında ve Covid-19 sonrası toplumsal düzen için bir dizi acil önlem öneriyor. Bu öneriler kısa vadede hayata geçirilmelidir. Orta ve uzun

vadede ise emekçilerin, halkın ve toplumun ihtiyaçlarını önceleyen eşitlikçi, dayanışmacı ve sosyal adalet ilkelerine dayanan yeni bir toplumsal düzene ihtiyaç vardır.

Salgın bir kez daha, gezegenimizi, insanlığı ve emekçi sınıfları 40 yıldır sömüren, insani ve toplumsal ihtiyaçları değil, piyasanın ve sermayenin ihtiyaçlarını önceleyen neoliberal kapitalist düzenin iflas ettiğini ortaya koymuştur. Covid-19 sonrasında 40 yıldır uygulanan neoliberal iktisat politikaları ve otoriter siyasal rejim ile devam edilemez.

Covid-19 sonrasında yeni bir yol haritasına ve yeni bir toplumsal düzene ihtiyaç var. Bir yandan sosyal ve iktisadi açıdan yeni bir düzene, öte yandan da çalışma yaşamında Covid-19 koşullarının gerektirdiği düzenlemelere ihtiyaç var.